

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2018. gada 20. martā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2003/6/EK – Tirgus manipulācijas – Sodi – Valsts tiesību akti, kuros par tiem pašiem faktiem ir paredzēts gan administratīvais sods, gan kriminālsods – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 50. pants – *Ne bis in idem* princips – Administratīvā soda krimināltiesiskais raksturs – Tas pats nodarījums – 52. panta 1. punkts – *Ne bis in idem* principa ierobežojumi – Nosacījumi

Lieta C-537/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Corte suprema di cassazione* (Kasācijas tiesa, Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 20. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 24. oktobrī, tiesvedībā

Garlsson Real Estate SA, likvidācijas procesā,

Stefano Ricucci,

Magiste International SA

pret

Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob).

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*], palātu priekšsēdētāji R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] (referents), A. Ross [*A. Rosas*] un E. Levits, tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], S. Rodins [*S. Rodin*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurģs [*C. Lycourgos*] un J. Regans [*E. Regan*],

ģenerālvokāts: M. Kampos Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretārs: R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 30. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *Garlsson Real Estate SA*, likvidācijas procesā, *S. Ricucci*, kā arī *Magiste International SA* vārdā – *M. Canfora*, *avvocato*,

* Tiesvedības valoda – itāļu.

- *Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob)* vārdā – *A. Valente, S. Providenti* un *P. Palmisano, avvocati*,
- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *G. Galluzzo* un *P. Gentili, avvocati dello Stato*,
- Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *D. Klebs*, pārstāvji,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *V. Di Bucci, R. Troosters* un *T. Scharf*, pārstāvji,

noklausijusies ģenerālvokāta secinājumus 2017. gada 12. septembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 50. pantu kopsakarā ar 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 7. protokola 4. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā, kurā *Garlsson Real Estate SA*, likvidācijas procesā, *Stefano Ricucci* un *Magiste International SA* vērsās pret *Commissione Nazionale per le Società e la Borsa* (Sabiedrību un biržas uzraudzības valsts komisija, Itālija) (turpmāk tekstā – “*Consob*”) saistībā ar administratīvā soda, kas tiem tika piemērots par tirgus manipulācijas regulējošo tiesību aktu pārkāpumu, tiesiskumu.

Atbilstošās tiesību normas

ECPAK

- 3 ECPAK 7. protokola 4. pantā “Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam” ir noteikts šādi:
  - “1. Nevienu nedrīkst no jauna tiesāt vai sodīt krimināllietā tajā pašā valstī par noziedzīgu nodarījumu, par kuru viņš jau ir ticis attaisnots vai notiesāts saskaņā ar šīs valsts likumu un kriminālprocesuālajām normām.
  2. Iepriekšējās daļas nosacījumi nekavē atkārtotu lietas ierosināšanu saskaņā ar attiecīgās valsts likumu un soda izciešanas noteikumiem, ja ir jauni pierādījumi vai jaunatklāti apstākļi, vai ja iepriekšējā procesā ir pieļautas būtiskas kļūdas, kas varēja ietekmēt lietas iznākumu.
  3. Atkāpes no šī panta saskaņā ar Konvencijas 15. pantu nav pieļaujamas.”

Savienības tiesības

- 4 Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/6/EK (2003. gada 28. janvāris) par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu un tirgus manipulācijām (tirgus ļaunprātīgu izmantošanu) (OV 2003, L 96, 16. lpp.) 5. pantu dalībvalstīs nevienai personai nav atļauts iesaistīties tirgus manipulācijās. Minētās direktīvas 1. panta 2. punktā ir uzskaitītas darbības, kas uzskatāmas par tirgus manipulācijām.

5 Saskaņā ar šīs direktīvas 14. panta 1. punktu:

“Neskarot dalībvalstu tiesības uzlikt kriminālsankcijas, dalībvalstis atbilstoši saviem valsts tiesību aktiem gādā par to, lai varētu veikt attiecīgus administratīvus pasākumus vai piemērot administratīvas sankcijas pret personām, kas ir atbildīgas par to, ka pārkāpti noteikumi, kas pieņemti, īstenojot šo direktīvu. Dalībvalsts nodrošina, ka šie pasākumi ir efektīvi, samērīgi un preventīvi.”

Itālijas tiesības

6 1998. gada 24. februāra *decreto legislativo* n. 58 – *Testo unico delle disposizioni in materia di intermediazione finanziaria, ai sensi degli articoli 8 e 21 della legge 6 febbraio 1996, n. 52* (Lēģislatīvais dekrēts Nr. 58, kurā ir konsolidētas visas tiesību normas, kas attiecas uz finanšu starpniecību 1996. gada 6. februāra Likuma Nr. 52 8. un 21. panta izpratnē) (1998. gada 26. marta *GURI* Nr. 71 kārtējais pielikums), kas grozīts ar 2005. gada 18. aprīļa *legge* n. 62 – *Disposizioni per l'adempimento di obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia alle Comunità europee. Legge comunitaria 2004* (Likums Nr. 62 par noteikumiem pienākumu, kas izriet no Itālijas piederības Eiropas Kopienām, izpildei. 2004. gada Kopienų likums) (2005. gada 27. aprīļa *GURI* Nr. 76 kārtējais pielikums), (turpmāk tekstā – “*TUF*”) 185. pantā “*Tirgus manipulācijas*” ir noteikts:

“1. Ar brīvības atņemšanu no viena līdz sešiem gadiem un naudas sodu no 20 000 EUR līdz 5 000 000 EUR soda ikvienu, kurš izplata nepatiesas ziņas vai īsteno simulatīvus vai citus fiktīvus darījumus, kas konkrēti var izraisīt finanšu instrumentu būtiskas cenas izmaiņas.

2. Tiesa var palielināt naudas soda apmēru līdz [noteiktās summas] trīskāršam apmēram vai līdz summai, kas desmit reizes pārsniedz nodarījuma rezultātā iegūtos līdzekļus vai peļņu, ja, ņemot vērā nodarījuma nozīmīgumu, tā izdarītāja īpašības un iegūto līdzekļu vai peļņas apmēru, naudas sods nav pietiekams, lai arī tika piemērota maksimālā summa.”

7 *TUF* 187.*ter* pants “*Tirgus manipulācijas*” ir formulēts šādi:

“1. “Neskarot kriminālsodu piemērošanu gadījumos, kad faktiskie apstākļi veido noziedzīgu nodarījumu, administratīvo naudas sodu no 20 000 EUR līdz 5 000 000 EUR uzliek ikvienam, kurš, izmantojot komunikācijas līdzekļus, tostarp Internetu vai jebkuru citu līdzekli, izplata informāciju, baumas, nepatiesas vai maldinošas ziņas, kas rada vai var radīt nepatiesas vai maldinošas norādes par finanšu instrumentiem.

[..]

3. Neskarot kriminālsodus gadījumos, kad faktiskie apstākļi veido noziedzīgu nodarījumu, pie 1. punktā minētās administratīvās atbildības sauc ikvienu personu, kura īsteno:

[..]

c) darījumus vai tirdzniecības rīkojumus, kam izmanto fiktīvas procedūras vai cita veida krāpšanu vai viltu:

[..]

5. Iepriekšējos punktos paredzēto administratīvo naudas sodu apmēru palielina līdz [noteiktās summas] trīskāršam apmēram vai līdz summai, kas desmit reizes pārsniedz nodarījuma rezultātā iegūtos līdzekļus vai peļņu, ja, ņemot vērā nodarījuma nozīmīgumu, tā izdarītāja īpašības un iegūto līdzekļu vai peļņas apmēru, vai tirgū radīto seku dēļ naudas sods nav nepietiekams, lai arī tika piemērota maksimālā summa.

[..]”

- 8 *TUF* 187.*decies* pantā “Sadarbība ar tiesu iestādēm” ir noteikts:

“1. Saņemot informāciju par kādu no II sadaļā minētajiem nodarījumiem, prokurors par to nekavējoties informē [*Consob*] priekšsēdētāju.

2. [*Consob*] priekšsēdētājs motivētā ziņojumā nosūta prokuroram dokumentus, kuri ir apkopoti, īstenojot [*Consob*] uzdoto kontroli, līdzko [*Consob*] ir konstatējusi apstākļus, kas rada aizdomas par nodarījumu. Dokumenti prokuroram tiek nosūtīti ne vēlāk kā pēc tam, kad ir pabeigtas darbības, lai konstatētu šīs nodaļas III sadaļā minētos nodarījumus.

3. [*Consob*] un tiesu iestādes savstarpēji sadarbojas, tostarp īstenojot informācijas apmaiņu ar mērķi sekmēt šajā nodaļā minēto pārkāpumu konstatēšanu arī tajos gadījumos, kad šie pārkāpumi neveido noziedzīgu nodarījumu. [..]”

- 9 *TUF* 187.*duodecies* panta 1. punktā “Attiecības starp kriminālprocesu un administratīvo procesu un pārsūdzības procesu” ir noteikts:

“[..] administratīvā izmeklēšanas un pārsūdzības procedūra netiek apturēta uz laiku, kamēr tiek veikts kriminālprocess par to pašu faktu vai faktiem, kuru noteikšana ir atkarīga no attiecīgā lēmuma.”

- 10 Saskaņā ar *TUF* 187.*terdecies* pantu “Naudas sodu un naudas sankciju izpilde kriminālprocesā”:

“Ja nodarījumu pastrādājušajai personai vai juridiskai personai par tiem pašiem faktiem piemēro administratīvo naudas sodu [..], piedzen tikai to naudas soda un krimināltiesiska rakstura naudas soda daļu, kas pārsniedz summu, ko ir saņēmusi administratīvā iestāde.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 11 Ar 2007. gada 9. septembra lēmumu *Consob* piemēroja solidāri *S. Ricucci*, kā arī *Magiste International* un *Garlsson Real Estate* administratīvo naudas sodu 10,2 miljonu euro apmērā.

- 12 No šī lēmuma izriet, ka *S. Ricucci* pamatlietā aplūkotajā laikposmā ir veicis manipulācijas ar mērķi pievērst uzmanību *RCS MediaGroup SpA* vērtspapīriem un tādā veidā savtīgos nolūkos noturēt šo vērtspapīru kursu. *Consob* uzskatīja, ka šādu darbību rezultātā bija novērojama minēto vērtspapīru anormāla dinamika, un šīs darbības tādējādi tika kvalificētas kā tirgus manipulācijas *TUF* 187.*terdecies* 3. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

- 13 Pamatlietā piemēroto administratīvo naudas sodu *S. Ricucci*, kā arī *Magiste International* un *Garlsson Real Estate* pārsūdzēja *Corte d'appello di Roma* (Romas apelācijas tiesa, Itālija). Ar 2009. gada 2. janvāra spriedumu šī tiesa sūdzību daļēji apmierināja un samazināja minēto administratīvo naudas sodu, nosakot to 5 miljonu euro apmērā. Visas pamatlietas puses par šo spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību *Corte suprema di cassazione* (Kasācijas tiesa, Itālija).

- 14 Par rīcību, kas minēta šī sprieduma 12. punktā, pret *S. Ricucci* tika uzsākta kriminālvajāšana, kā rezultātā ar 2008. gada 10. decembra *Tribunale di Roma* (Romas tiesa, Itālija) spriedumu viņš vienošanās procesā tika notiesāts, sodot viņu ar brīvības atņemšanu uz četriem gadiem un sešiem mēnešiem saskaņā ar *TUF* 185. pantu. Šis sods vēlāk tika samazināts uz trīs gadiem un pēc tam dzēsts, piemērojot amnestiju. Minētais spriedums ir stājies likumīgā spēkā.

- 15 Šajā kontekstā iesniedzējtiesa norāda, ka Itālijas tiesību sistēmā *ne bis in idem* princips netiekot attiecināts uz kriminālsodu un administratīvo sodu savstarpējām attiecībām.

- 16 Šai tiesai tomēr ir šaubas par to, vai pēc *Tribunale di Roma* (Romas tiesa) 2008. gada 10. decembra sprieduma piemērotā administratīvā soda uzlikšanas procedūra pamatlietā atbilst Hartas 50. pantam kopsakarā ar ECPAK 7. protokola 4. pantu.
- 17 Šī tiesa faktiski uzskata, ka, lai gan šis spriedums Itālijas tiesību sistēmā ir uzskatāms par notiesājošu spriedumu krimināllietā, pamatlietā piemērotajam administratīvajam sodam saskaņā ar *TUF 187.ter* pantu esot krimināltiesisks raksturs ECPAK 7. protokola 4. panta izpratnē, kā to ir interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2014. gada 4. marta spriedumā *Grande Stevens* u.c. pret Itāliju (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010). Iesniedzējtiesa norāda, ka šī administratīvā procesa ietvaros pret *S. Ricucci* izvirzītās darbības esot tās pašas, uz kuru pamata viņam tika uzlikts kriminālsods.
- 18 Uzskatīdama, ka līdz ar *TUF 187.ter* panta piemērošanu pamatlietā rodas jautājumi, kas ir saistīti ar šīs normas atbilstību konstitūcijai, iesniedzējtiesa vērsās *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa, Itālija).
- 19 Ar 2016. gada 12. maija spriedumu *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa) jautājumu par atbilstību konstitūcijai pasludināja par nepieņemamu tādēļ, ka iesniedzējtiesa neesot iepriekš sniegusi skaidrojumu par ECPAK 7. protokola 4. pantā iestrādātā *ne bis in idem* principa, kā to ir interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, saistību ar to pašu principu, kas ir jāpiemēro tirgus ļaunprātīgas izmantošanas kontekstā atbilstoši Savienības tiesībām. Turklāt rodoties jautājums, vai *ne bis in idem* princips, kā tas ir garantēts Savienības tiesībās, ir tieši piemērojams dalībvalsts iekšējā regulējumā.
- 20 Šādos apstākļos *Corte suprema di cassazione* (Kasācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Hartas 50. pantā paredzētā tiesību norma, kas interpretēta saskaņā ar ECPAK 7. protokola 4. pantu, attiecīgo Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru un valsts tiesisko regulējumu, nepieļauj iespēju uzsākt administratīvo procesu par tādu nodarījumu (nelikumīga rīcība, kas izpaužas kā tirgus manipulācijas), par kuru tas pats subjekts jau ir notiesāts ar galīgu notiesājošu spriedumu krimināllietā?
- 2) Vai valsts tiesa var tieši piemērot Eiropas Savienības principus saistībā ar *ne bis in idem* principu, pamatojoties uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantu, kas interpretēts saskaņā ar ECPAK 7. protokola 4. pantu, attiecīgo Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru un valsts tiesisko regulējumu?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 21 Uzdodama pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Hartas 50. pants kopsakarā ar ECPAK 7. protokola 4. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru ir atļauts vērst administratīvā naudas soda uzlikšanas procedūru pret personu saistībā ar nelikumīgu rīcību, kas izpaužas kā tirgus manipulācijas, par kuru šī persona jau ir notiesāta ar galīgu spriedumu krimināllietā.
- 22 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2003/6 14. panta 1. punktu kopsakarā ar tās 5. pantu dalībvalstīm, neskarot to tiesības uzlikt kriminālsodus, ir pienākums piemērot efektīvus, samērīgus un preventīvus administratīvus pasākumus vai administratīvos sodus pret personām, kas ir atbildīgas par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu.

- 23 Atbilstoši lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertajām norādēm *TUF 187.ter* pants ir pieņemts ar mērķi transponēt Direktīvas 2003/6 noteikumus Itālijas tiesībās. Līdz ar to pamatlietā aplūkotais administratīvais process un 187.ter pantā paredzētā administratīvā naudas soda uzlikšana *S. Ricucci* ir uzskatāmi par Savienības tiesību īstenošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē. Tādējādi šim procesam un sodam ir jāatbilst Hartas 50. pantā garantētajām pamattiesībām netikt divreiz tiesātam vai sodītam krimināllietā par to pašu noziedzīgo nodarījumu.
- 24 Turklāt, ja – kā ir apstiprināts LES 6. panta 3. punktā – pamattiesības, kas ir garantētas ECPAK, kā vispārējie principi ir daļa no Savienības tiesībām un ja Hartas 52. panta 3. punktā ir noteikts pienākums tajā ietvertajām tiesībām piešķirt tādu pašu nozīmi un piemērošanas jomu kā atbilstošajām tiesībām, kas ir garantētas ECPAK, tad šī pēdējā minētā konvencija, kamēr Eiropas Savienība nav tai pievienojusies, ir instruments, kas nav formāli iekļauts Savienības tiesību sistēmā (spriedumi, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 44. punkts, kā arī 2016. gada 15. februāris, *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 25 Paskaidrojumos par Hartas 52. pantu ir norādīts, ka šī panta 3. punkta mērķis ir nodrošināt nepieciešamo saskaņotību starp Hartu un ECPAK, “tomēr negatīvi neietekmējot Savienības tiesību aktu un Eiropas Savienības Tiesas nošķirtību [autonomiju]” (spriedumi, 2016. gada 15. februāris, *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 47. punkts, un 2017. gada 14. septembris, *K.*, C-18/16, EU:C:2017:680, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 26 Līdz ar to uzdotais jautājums ir jāizvērtē, ņemot vērā tikai Hartā un it īpaši tās 50. pantā garantētās pamattiesības (skat. šajā nozīmē spriedumu, 2017. gada 5. aprīlis, *Orsi* un *Baldetti*, C-217/15 un C-350/15, EU:C:2017:264, 15. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 27 Hartas 50. pantā ir paredzēts, ka nevienu nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar tiesību aktiem Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu. Tādējādi ar *ne bis in idem* principu ir aizliegts par tiem pašiem faktiem un to pašu personu kumulatīvi saukt pie – šī panta izpratnē – krimināltiesiska rakstura atbildības un uzlikt krimināltiesiska rakstura sodus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 34. punkts).

Par saukšanas pie atbildības un sodu krimināltiesisko raksturu

- 28 Saistībā ar pamatlietā aplūkotās saukšanas pie atbildības un sodu krimināltiesiskā rakstura izvērtējumu ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru nozīme ir trīs kritērijiem. Pirmais kritērijs ir attiecīgā nodarījuma juridiskā kvalifikācija valsts tiesībās, otrais ir paša nodarījuma raksturs un trešais kritērijs ir attiecīgajai personai iespējami piemērojamā soda bardzības pakāpe (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 5. jūnijs, *Bonda*, C-489/10, EU:C:2012:319, 37. punkts, un 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 35. punkts).
- 29 Lai gan iesniedzējtiesa ir tā, kurai atbilstoši šiem kritērijiem ir jāpārbauda, vai pamatlietā aplūkotajai administratīvajai un kriminālvajāšanai un sodam ir krimināltiesisks raksturs Hartas 50. panta izpratnē, Tiesa, lemjot par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tomēr var sniegt precizējumus, lai palīdzētu valsts tiesai orientēties tā interpretācijā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 5. jūnijs, *Mahdi*, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 79. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 30 Šajā gadījumā vispirms ir jāatgādina, ka, ņemot vērā šī sprieduma 28. punktā atgādinātos kritērijus, nav strīda par šī sprieduma 14. punktā minētās kriminālvajāšanas un brīvības atņemšanas soda, kas tika piemērots *S. Ricucci*, krimināltiesisko kvalifikāciju. Turpretī rodas jautājums, vai pamatlietā aplūkotajam administratīvajam naudas sodam un administratīvajam procesam ir vai nav krimināltiesisks raksturs Hartas 50. panta izpratnē.

- 31 Šajā ziņā saistībā ar šī sprieduma 28. punktā atgādināto pirmo kritēriju no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka process, kura rezultātā tika piemērots minētais sods, valsts tiesībās ir kvalificēts kā administratīvais process.
- 32 Tomēr Hartas 50. pants ir piemērojams ne tikai tāda veida saukšanai pie atbildības un sodiem, kuri valsts tiesībās ir kvalificēti kā krimināltiesiski, bet neatkarīgi no šādas kvalifikācijas tas ir attiecināms uz saukšanu pie atbildības un sodiem, kuriem ir krimināltiesisks raksturs saskaņā ar 28. punktā minētajiem abiem pārējiem kritērijiem.
- 33 Saistībā ar otro kritēriju, kas attiecas uz paša nodarījuma raksturu, ir jāizvērtē, vai attiecīgajam sodam ir galvenokārt represīvs mērķis (skat. spriedumu, 2012. gada 5. jūnijs, *Bonda*, C-489/10, EU:C:2012:319, 39. punkts). No tā izriet, ka sodam ar represīvu mērķi ir krimināltiesisks raksturs Hartas 50. panta izpratnē un tas vien, ka šim sodam ir arī preventīvs mērķis, tam neatņem kriminālsoda kvalifikāciju. Kā ģenerāladvokāts ir norādījis savu secinājumu 64. punktā, kriminālsods pašā tā būtībā ir tendēts gan sodīt, gan novērst prettiesisku rīcību. Savukārt pasākumam, ar kuru tikai tiek atlīdzināti attiecīgā nodarījuma rezultātā radītie zaudējumi, nav krimināltiesiska rakstura.
- 34 Šajā gadījumā *TUF 187.ter* pantā ir paredzēts, ka ikviena persona, kura ir veikusi tirgus manipulācijas, var tikt sodīta ar administratīvo sodu no divdesmit tūkstošiem euro līdz pieciem miljoniem euro, un atbilstoši šī panta 5. punktam šis sods atsevišķos gadījumos var tikt palielināts līdz trīskāršam apmēram vai līdz summai, kas desmit reizes pārsniedz nodarījuma rezultātā iegūtos līdzekļus un peļņu. Turklāt saskaņā ar Itālijas valdības precizējumiem, kurus tā ir sniegusi apsvērumos Tiesai, šī soda piemērošanas sekas vienmēr ir nodarījuma rezultātā iegūto līdzekļu, peļņas un nodarījuma izdarīšanas priekšmetu konfiskācija. No tā izriet, ka minētā soda uzdevums nav vienīgi atlīdzināt nodarījuma rezultātā radītos zaudējumus, bet tam ir arī represīvs mērķis – par kuru turklāt ir jāpārlicinās iesniedzējtiesai – un tam līdz ar to ir krimināltiesisks raksturs.
- 35 Saistībā ar trešo kritēriju ir jānorāda, ka administratīvajam naudas sodam, kura apmērs var līdz desmit reizēm pārsniegt tirgus manipulāciju rezultātā iegūtos līdzekļus un peļņu, ir paaugstināta bardzības pakāpe, kas dod pamatu uzskatīt, ka šādam sodam ir krimināltiesisks raksturs Hartas 50. panta izpratnē, bet tas tomēr ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Par to, vai nodarījums ir tas pats

- 36 No Hartas 50. panta formulējuma izriet, ka ar to ir aizliegts vienu un to pašu personu saukt pie atbildības vai sodīt krimināllietā par vienu un to pašu pārkāpumu vairāk nekā vienu reizi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 5. aprīlis, *Orsi* un *Baldetti*, C-217/15 un C-350/15, EU:C:2017:264, 18. punkts). Kā norāda iesniedzējtiesa savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, pamatlietā tā pati persona, proti, *S. Ricucci*, tika saukta pie vairāku veidu krimināltiesiska rakstura atbildības un tai tika piemēroti krimināltiesiska rakstura sodi.
- 37 Saskaņā ar Tiesas judikatūru vienīgais kritērijs, pēc kura var tikt izvērtēts, vai ir noticis tas pats nodarījums, ir identisku faktisko apstākļu konstatēšana, ar to saprotot savstarpēji nešķiramu konkrētu apstākļu kopumu, uz kā pamata attiecīgā persona ar spēkā stājušos spriedumu ir attaisnota vai notiesāta (pēc analogijas skat. spriedumus, 2007. gada 18. jūlijs, *Kraaijenbrink*, C-367/05, EU:C:2007:444, 26. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2010. gada 16. novembris, *Mantello*, C-261/09, EU:C:2010:683, 39. un 40. punkts). No tā izriet, ka ar Hartas 50. pantu ir aizliegts par identiskiem faktiem piemērot krimināltiesiska rakstura sodus, izmantojot dažādas šim mērķim domātas procedūras.
- 38 Turklāt faktu un aizsargāto interešu juridiskajai kvalifikācijai valsts tiesībās nav izšķirošas nozīmes, lai konstatētu, ka nodarījums ir tas pats, jo ar Hartas 50. pantu sniegtās aizsardzības tvērums dažādās dalībvalstīs nevar būt atšķirīgs.

- 39 Šajā gadījumā iesniedzējtiesa norāda, ka vienas un tās pašas darbības, proti, manipulācijas ar mērķi piesaistīt sabiedrības uzmanību *RCS MediaGroup* vērtspapīriem, tika izvirzītas pret *S. Ricucci* gan kriminālprocesā, kā rezultātā viņš ar galīgu spriedumu tika notiesāts, gan pamatlietā aplūkotajā krimināltiesiska rakstura administratīvā soda uzlikšanas procedūrā.
- 40 Lai arī, kā to *Consob* norāda savos rakstveida apsvērumos, piemērojot kriminālsodu pamatlietā aplūkotā kriminālprocesa rezultātā, ir nepieciešams – atšķirībā no minētā krimināltiesiska rakstura administratīvā naudas soda – subjektīvais elements, tomēr ir jānorāda, ka apstākļi, saskaņā ar kuru minētā kriminālsoda uzlikšana salīdzinājumā ar krimināltiesiska rakstura administratīvo sodu ir atkarīga no kāda papildu veidojošā elementa, pats par sevi nevar atspēkot to, ka attiecīgie faktiskie apstākļi ir identiski. Neskarot pārbaudi, kura ir jāveic iesniedzējtiesai, šķiet, ka pamatlietā aplūkotais krimināltiesiska rakstura administratīvais sods un kriminālprocess attiecas uz vienu un to pašu nodarījumu.
- 41 Šādos apstākļos nākas secināt, ka ar pamatlietā aplūkoto tiesisko regulējumu tiek pieļauts vērst administratīvā soda uzlikšanas procedūru, kurai Hartas 50. panta izpratnē ir krimināltiesisks raksturs, pret personu, tādu kā *S. Ricucci*, saistībā ar nelikumīgu rīcību, kas ir izpaudusies kā tirgus manipulācijas, par kuru šī persona jau ir notiesāta ar galīgu spriedumu krimināllietā. Tādējādi šāda kumulatīva saukšana pie atbildības un sodīšana ir uzskatāma par 50. pantā garantēto tiesību ierobežojumu.

Par attaisnojumu Hartas 50. pantā garantēto tiesību ierobežošanai

- 42 Jāatgādina, ka 2014. gada 27. maija spriedumā *Spasic* (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 55. un 56. punkts) Tiesa nosprieda, ka Hartas 50. pantā garantētais *ne bis in idem* princips var tikt ierobežots, pamatojoties uz Hartas 52. panta 1. punktu.
- 43 Saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punkta pirmo teikumu visiem šajā hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos un tajos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Saskaņā ar minētā punkta otro teikumu, ievērojot samērīguma principu, ierobežojumus šīm tiesībām un brīvībām drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.
- 44 Šajā gadījumā nav strīda par to, ka kumulatīva iespēja piemērot gan kriminālatbildību un kriminālsodus, gan krimināltiesiska rakstura administratīvo atbildību un sodus ir noteikta tiesību aktos.
- 45 Turklāt ar pamatlietā aplūkoto valsts tiesisko regulējumu tiek ievērota Hartas 50. panta būtība, jo šajā regulējumā kumulatīvi saukt pie atbildības un sodīt ir ļauts vienīgi saskaņā ar šauri noteiktiem nosacījumiem, tādējādi nodrošinot, ka šajā 50. pantā garantētās tiesības kā tādas netiek apdraudētas.
- 46 Attiecībā uz jautājumu, vai no pamatlietā aplūkotā valsts tiesiskā regulējuma izrietošais *ne bis in idem* principa ierobežojums atbilst vispārējo interešu mērķim, no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka šī regulējuma uzdevums ir aizsargāt Savienības finanšu tirgu integritāti un sabiedrības uzticību finanšu instrumentiem. Ņemot vērā nozīmīgumu, kāds Tiesas judikatūrā ir piešķirts mērķim novērst pārkāpumus, kas saistīti ar aizliegumu veikt tirgus manipulācijas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 23. decembris, *Spector Photo Group* un *Van Raemdonck*, C-45/08, EU:C:2009:806, 37. un 42. punkts), kumulatīva krimināltiesiska rakstura saukšana pie atbildības un sodīšana var tikt attaisnota gadījumā, kad, lai šo mērķi sasniegtu, šāda saukšana pie atbildības un šādi sodi skar papildu uzdevumus, kas attiecīgajā gadījumā attiecas uz nodarījuma pamatā esošās tās pašas rīcības dažādiem aspektiem, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

- 47 Šajā ziņā attiecībā uz nodarījumiem tirgus manipulāciju jomā šķiet legītīmi, ka dalībvalsts cenšas, pirmkārt, atturēt un sodīt jebkuru tīšu vai netīšu tirgus manipulāciju aizlieguma pārkāpumu, piemērojot administratīvos sodus, kuri attiecīgajā gadījumā tiek noteikti kā vienota likme, un, otrkārt, atturēt un sodīt smagus šāda aizlieguma pārkāpumus, kuri īpaši nelabvēlīgi ietekmē sabiedrību un attaisno bargāku krimināltiesisku sankciju noteikšanu.
- 48 Saistībā ar samērīguma principa ievērošanu ir pienākums nodrošināt, lai saukšanas pie atbildības un sodu kumulatīva uzlikšana, tāda, kāda tā ir paredzēta pamatlietā aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā, nepārsniegtu šajā regulējumā noteikto mērķu sasniegšanai piemēroto un vajadzīgo pasākumu robežas, ievērojot, ka, ja ir jāizvēlas starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, ir jāizvēlas mazāk ierobežojošais, un ka radītās neērtības nedrīkst būt nesamērīgas ar paredzētajiem mērķiem (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 25. februāris, *Müller Fleisch*, C-562/08, EU:C:2010:93, 43. punkts; 2010. gada 9. marts, *ERG u.c.*, C-379/08 un C-380/08, EU:C:2010:127, 86. punkts, kā arī 2016. gada 19. oktobris, *EL-EM-2001*, C-501/14, EU:C:2016:777, 37. un 39. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 49 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2003/6 14. panta 1. punktu kopsakarā ar tās 5. pantu dalībvalstīm ir izvēles brīvība attiecībā uz to, kādas sankcijas vērst pret personām, kas ir atbildīgas par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 23. decembris, *Spector Photo Group* un *Van Raemdonck*, C-45/08, EU:C:2009:806, 71. un 72. punkts). Nepastāvot saskaņotām Savienības tiesībām šajā jomā, dalībvalstīm tādējādi ir tiesības paredzēt gan tādu regulējumu, atbilstoši kuram par tirgus manipulāciju aizlieguma pārkāpumiem var saukt pie atbildības un sodīt tikai vienu reizi, kā arī tādu režīmu, ar kuru ir atļauts kumulatīvi saukt pie atbildības un sodīt. Šādos apstākļos valsts tiesiskā regulējuma, – tāda kā pamatlietā aplūkotais – samērīgums nevar tikt apšaubīts tikai tādēļ, ka attiecīgā dalībvalsts ir izvēlējusies noteikt šādu kumulatīvu iespēju, jo pretējā gadījumā šai dalībvalstij būtu liegta izvēles brīvība.
- 50 Pēc šī precizējuma ir jānorāda, ka tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, kurā ir paredzēta šāda kumulatīva iespēja, ir piemērots šī sprieduma 46. punktā minētā mērķa īstenošanai.
- 51 Saistībā ar absolūto nepieciešamību – tādā valsts tiesiskajā regulējumā kā pamatlietā aplūkotais vispirms ir jāparedz skaidri un precīzi noteikumi, lai ikviens varētu paredzēt, par kādām darbībām vai bezdarbību var kumulatīvi saukt pie atbildības un sodīt.
- 52 Šajā gadījumā, kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem elementiem lietas materiālos, pamatlietā aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā, proti, *TUF 187.ter* pantā, ir paredzēti nosacījumi, kādos par nepatiesu norāžu izplatīšanu un simulatīvu darījumu veikšanu, kā rezultātā var rasties nepatiesas vai maldinošas norādes par finanšu instrumentiem, var tikt uzlikts krimināltiesiska rakstura administratīvais naudas sods. Atbilstoši šim *TUF 187.ter* pantam un *TUF 185. pantā* paredzētajiem nosacījumiem par šādām darbībām, ja tās var konkrēti izraisīt finanšu instrumentu būtisku cenas grozījumu, var sodīt arī ar brīvības atņemšanu un naudas sodu.
- 53 No tā – ar nosacījumu, ka iesniedzējtiesa veiks pārbaudi, – izriet, ka pamatlietā aplūkotajā valsts tiesiskajā regulējumā ir skaidri un precīzi noteikts, kādos apstākļos par tirgus manipulācijām var kumulatīvi saukt pie krimināltiesiska rakstura atbildības un piemērot krimināltiesiska rakstura sodus.
- 54 Turklāt ar valsts tiesisko regulējumu, – tādu kā pamatlietā aplūkotais, ir jānodrošina, lai attiecīgajām personām uzliktais slogs, kas izriet no minētās kumulācijas, ietvertu vienīgi to, kas ir absolūti nepieciešams, lai īstenotu šā sprieduma 46. punktā minēto mērķi.
- 55 Attiecībā uz, pirmkārt, krimināltiesiska rakstura procesu kumulatīvu piemērošanu, kas – atbilstoši Tiesas rīcībā esošajiem elementiem lietas materiālos – tiek īstenotas neatkarīgi no iepriekšējā punktā atgādinātās prasības, ir jābūt noteikumiem, ar kuru palīdzību tiek koordinēts, lai no šādas kumulācijas izrietošais papildu slogs attiecīgajām personām tiktu samazināts līdz tādām, kādas ir absolūti nepieciešams.

- 56 Otrkārt, krimināltiesiska rakstura sodu kumulatīva uzlikšana ir jāpapildina ar noteikumiem, kas ļauj nodrošināt, ka visu piemēroto sodu bardzība ir atbilstoša attiecīgā nodarījuma smagumam; šāda prasība izriet ne tikai no Hartas 52. panta 1. punkta, bet arī no tās 49. panta 3. punktā paredzētā sodu samērīguma principa. Šajos noteikumos ir jāparedz, ka, piemērojot otru sodu, kompetentās iestādes gādā par to, lai visi piemērotie sodi kopā nebūtu bargāki par konstatētā nodarījuma smagumu.
- 57 Šajā gadījumā, protams, *TUF 187.decies* pantā paredzētais *Consob* un prokuratūras sadarbības un koordinēšanas pienākums var mazināt slogu, kas attiecīgajai personai izriet no krimināltiesiska rakstura administratīvā naudas soda procedūras piemērošanas kumulatīvi ar kriminālprocesu saistībā ar nelikumīgu rīcību, kas izpaužas kā tirgus manipulācijas. Tomēr ir jāuzsver, ka gadījumā, kad kriminālprocesa rezultātā ir pasludināts notiesājošs spriedums saskaņā ar *TUF 185.* pantu, krimināltiesiska rakstura administratīvā naudas soda procedūras piemērošana pārsniedz to, kas ir absolūti nepieciešams, lai īstenotu šī sprieduma 46. punktā minēto mērķi, ja šis notiesāšanas būtība ir efektīvi, samērīgi un preventīvi sodīt par pastrādāto nodarījumu.
- 58 Šajā ziņā, kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem elementiem lietas materiālos, kuri īsumā ir apkopoti šī sprieduma 52. punktā, tirgus manipulācijām, par kurām var notiesāt saskaņā ar *TUF 185.* pantu, ir jābūt pietiekoši smagām un iespējamo sodu veidi, kuri var tikt piemēroti saskaņā ar šo noteikumu, aptver gan brīvības atņemšanu, gan naudas sodu, kura amplitūda atbilst *TUF 187.ter* pantā paredzētajam krimināltiesiska rakstura administratīvā naudas soda apmēram.
- 59 Šādos apstākļos šķiet, ka ar šajā *187.ter* pantā noteiktās krimināltiesiska rakstura administratīvās naudas soda procedūras piemērošanu tiktu pārsniegts tas, kas ir absolūti nepieciešams, lai īstenotu šī sprieduma 46. punktā minēto mērķi, ja galīgā notiesājošā sprieduma būtība – ņemot vērā nodarījuma rezultātā radīto kaitējumu sabiedrībai – ir efektīvi, samērīgi un preventīvi sodīt par šo nodarījumu, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 60 Šajā ziņā saistībā ar pamatlietā aplūkotajā regulējumā paredzēto sodu kumulatīvu piemērošanu ir jāpiebilst, ka šī regulējuma *TUF 187.terdecies* pantā, šķiet, ir paredzēts vienīgi tas, ka gadījumā, kad par tiem pašiem faktiem tiek piemērots naudas sods un krimināltiesiska rakstura administratīvais naudas sods, pirmo minēto naudas sodu piedzen tikai tajā apmērā, kas pārsniedz otrā minētā naudas soda summu. Tomēr, tā kā minētais *187.terdecies* pants šķietami attiecas vienīgi uz naudas sodu kumulatīvu piemērošanu, nevis uz krimināltiesiska rakstura administratīvā naudas soda piemērošanu kumulatīvi ar brīvības atņemšanas sodu, šķiet, ka ar minēto pantu nevar tikt nodrošināts, lai visu piemēroto sodu bardzība nepārsniegtu to, kas ir absolūti nepieciešams salīdzinājumā ar attiecīgā nodarījuma smagumu.
- 61 Tādējādi tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, ar kuru iepriekšējā punktā minētajos apstākļos pēc galīga notiesājoša sprieduma ir atļauts piemērot krimināltiesiska rakstura administratīvā naudas soda uzlikšanas procedūru, pārsniedz to, kas ir absolūti nepieciešams, lai īstenotu šī sprieduma 46. punktā minēto mērķi; un tas tomēr ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 62 Šo secinājumu neatspēko apstākļi, ka galīgais sods, kas ir piemērots atbilstoši *TUF 185.* pantam, attiecīgajā gadījumā vēlāk var tikt dzēsts saskaņā ar amnestiju, kā tas, šķiet, ir noticis pamatlietā. No Hartas 50. panta izriet, ka ar *ne bis in idem* principu piešķirtā aizsardzība attiecas uz ikvienu personu, kura jau ir attaisnota vai notiesāta ar galīgu spriedumu krimināllietā, tostarp līdz ar to arī uz tām personām, kurām ar šādu spriedumu ir piemērots kriminālsods, kas vēlāk ir dzēsts saskaņā ar amnestiju. Tādējādi šādam apstāklim nav nozīmes, izvērtējot, vai tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais ir absolūti nepieciešams.
- 63 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild šādi – Hartas 50. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru ir atļauts vērst krimināltiesiska rakstura administratīvā naudas soda uzlikšanas procedūru pret

personu saistībā ar nelikumīgu rīcību, kas izpaužas kā tirgus manipulācijas, par kuru šī persona jau ir notiesāta ar galīgu spriedumu krimināllietā, ja notiesāšanas būtība – ņemot vērā nodarījuma rezultātā radīto kaitējumu sabiedrībai – ir efektīvi, samērīgi un preventīvi sodīt par šo nodarījumu.

Par otro jautājumu

- 64 Uzdodama otro jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai ar Hartas 50. pantā garantēto *ne bis in idem* principu personām tiek piešķirtas tieši piemērojamas tiesības tādā tiesvedībā kā pamatlietā aplūkotā.
- 65 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru primāro tiesību normas, ar kurām tiek uzlikti konkrēti un beznosacījuma pienākumi, kuru piemērošanai nav nepieciešama nekāda vēlāka Savienības vai valsts iestāžu iejaukšanās, tieši rada tiesības attiecīgajām personām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1969. gada 1. jūlijs, *Brachfeld* un *Chougol Diamond*, 2/69 un 3/69, EU:C:1969:30, 22. un 23. punkts, kā arī 2001. gada 20. septembris, *Banks*, C-390/98, EU:C:2001:456, 91. punkts).
- 66 Tādējādi tiesības, kuras personām tiek piešķirtas ar minēto 50. pantu, saskaņā ar šī panta formulējumu nav pakārtotas nekādam nosacījumam un līdz ar to ir tieši piemērojamas tādā tiesvedībā kā pamatlietā aplūkotā.
- 67 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir atzinusi Hartas 50. panta tiešo iedarbību, 2013. gada 26. februāra sprieduma *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105) 45. punktā apstiprinot, ka, izvērtējot valsts tiesību normu atbilstību Hartā garantētajām tiesībām, valsts tiesai, kurai ir pienākums, īstenojot savu kompetenci, piemērot Savienības tiesības, ir arī pienākums nodrošināt šo normu pilnīgu iedarbību, pēc savas iniciatīvas vajadzības gadījumā nepiemērojot tām pretrunā esošu, pat vēlāk pieņemtu valsts tiesību akta normu, nelūdzot vai negaidot, kad to atceļ likumdevējs vai tā tiks atcelta jebkādā citā konstitūcijā paredzētā kārtībā.
- 68 Tādējādi uz otro jautājumu ir jāatbild, ka ar Hartas 50. pantā garantēto *ne bis in idem* principu personām tiek piešķirtas tieši piemērojamas tiesības tādā tiesvedībā kā pamatlietā aplūkotā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 69 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru ir atļauts vērst krimināltiesiska rakstura administratīvā naudas soda uzlikšanas procedūru pret personu saistībā ar nelikumīgu rīcību, kas izpaužas kā tirgus manipulācijas, par kuru šī persona jau ir notiesāta ar galīgu spriedumu krimināllietā, ja notiesāšanas būtība – ņemot vērā nodarījuma rezultātā radīto kaitējumu sabiedrībai – ir efektīvi, samērīgi un preventīvi sodīt par šo nodarījumu.**
- 2) Ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantā garantēto *ne bis in idem* principu personām tiek piešķirtas tieši piemērojamas tiesības tādā tiesvedībā kā pamatlietā aplūkotā.**

[Paraksti]